

EN OMSORGS- OG TILKNYTNINGSBASERET

PÆDAGOGISK LÆREPLAN

VERSION 3.3 MAJ 2025

Nørreskovens
Naturbørnehave **LLL**

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse.....	1
Velkommen	4
Om Nørreskovens Naturbørnehave	4
Rammen om dagtilbud	4
Den styrkede pædagogiske læreplan	5
Det Pædagogiske Grundlag	5
Børnesyn, dannelse og børneperspektiv, leg, læring og børnefællesskaber	6
Børnesyn	6
Dannelse og børneperspektiv	6
Leg	7
Læring.....	7
Læring via digitale redskaber	8
Børnefællesskaber	9
Praksis - Børnesyn, dannelse og børneperspektiv, leg, læring og børnefællesskaber	9
Pædagogisk Læringsmiljø	10
Samarbejde med forældre om børns læring	11
Børn i udsatte positioner	12
Sammenhæng til Børnehaveklassen.....	13
Inddragelse af lokalsamfundet	14
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.....	15
De 6 læreplanstemaer	17
Alsidig personlig udvikling	18
Social udvikling.....	20
Kommunikation og sprog.....	22
Krop, sanser og bevægelse	24
Natur, udeliv og science.....	26
Kultur, æstetik og fællesskab.....	28
Evalueringskultur.....	30
Evalueringskulturens 3 faser.....	30

Fase 1 – Formål	30
Fase 2 - Dokumentation	30
Fase 3 – Analysér og sæt evt. en ny retning.....	31
EPP-NNBHV	31
Observationer	31
Datagrundlag for Børn og Uddannelse og KIDS tilsyn	31
Læringsmiljømodel	31
Bilag	32
Bilag 1 - Dagtilbudsområde Als' mission og vision.....	32
Dagtilbudsområde Als' vision.....	32
Dagtilbudsområde Als' mission.....	32
Afrunding	32

Velkommen

Denne pædagogiske læreplan er blevet til i årene 2018-2020, med løbende revision, så nærværende er gældende i årene 2025-2026 (Version 3.3). Vi har særligt fokus på begreberne omsorg og tilknytning som fundament for:

”Vi har ambitioner på børnenes vegne. Dit barn skal blive så dygtigt så muligt og udfolde sit fulde potentiale. Vi ønsker de bliver gode dannede samfundsborgere med syn for både fællesskabet og eget individ. Vores intention er, at alle børn forlader børnehaven med de optimale forudsætninger for et godt liv.

Læreplanen tilrettes efterhånden som evalueringer peger på tilrettelser i læringsmiljøet.

Vi håber du vil nyde at læse den.

Hilsen

Om Nørreskovens Naturbørnehave

Nørreskovens Naturbørnehave er et kommunalt dagtilbud i Sønderborg Kommune. Tilbuddet blev etableret i 2006 som en rullende skovbørnehave, til huse i 3 skurvogne. Siden da er vognene blevet udskiftet, og i dag råder børnehaven over 3 moderne, tidssvarende vogne, som matcher ambitionerne for det pædagogiske arbejde.

Børnehaven skifter mellem stadepladser i og omkring Nørreskoven på Als.

Børn indskrives fra et større område i oplandet til Nørreskoven. Således er der børn fra både, nord- midt- og Sydals.

Oversigt over personale kan ses på vores hjemmeside.

Vi er en børnehave, der fuldt ud skal leve op til de samme regler og rammer, som et ordinært dagtilbud

Rammen om dagtilbud

Dagtilbudsloven regulerer den pædagogiske opgave. De centrale dele af Dagtilbudsloven, som direkte præger vores praksis er §7 og §8

§ 7 er Formål for dagtilbud som overordnet definerer den pædagogiske opgave

§ 7. Dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv. Stk. 2. Dagtilbud skal i samarbejde med forældrene give børn omsorg og

understøtte det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse og bidrage til, at børn får en god og tryk opvækst. Stk. 3. Børn i dagtilbud skal have et fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø, som fremmer deres trivsel, sundhed, udvikling og læring. Stk. 4. Dagtilbud skal give børn medbestemmelse, medansvar og forståelse for og oplevelse med demokrati. Dagtilbud skal som led heri bidrage til at udvikle børns selvstændighed, evner til at indgå i forpligtende fællesskaber og samhørighed med og integration i det danske samfund. Stk. 5. Dagtilbud skal i samarbejde med forældrene sikre børn en god overgang fra hjem til dagtilbud. Dagtilbud skal endvidere i samarbejde med forældre og skole sikre børn en god sammenhængende overgang mellem dagtilbud og fra dagtilbud til fritidstilbud og skole ved at udvikle og understøtte deres grundlæggende kompetencer og lysten til at lære.

§ 8 definerer arbejdet med den pædagogiske læreplan

§ 8. Der skal i alle dagtilbud udarbejdes en skriftlig pædagogisk læreplan for hele børnegruppen i alderen 0-2 år og for børnegruppen i alderen fra 3 år og frem til skolestart

Den styrkede pædagogiske læreplan

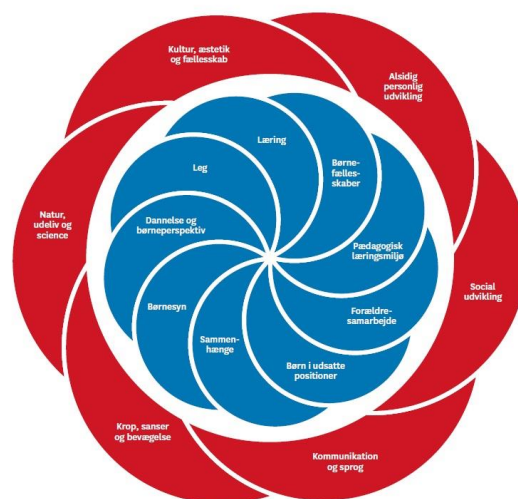
Fra juli 2020 har alle dagtilbud været forpligtiget til at tage afsæt i en styrket pædagogisk læreplan, som grundlag for den pædagogiske praksis, bl.a.

- ❖ Et fælles pædagogisk grundlag med en række centrale elementer (blandt andet leg, børnefællesskaber og et bredt læringsbegreb), som skal udgøre den forståelse og tilgang, hvorpå der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i dagtilbud.
- ❖ Arbejdet med etablering af et pædagogisk læringsmiljø hele dagen, herunder i rutinesituationer, planlagte aktiviteter og børneinitieret leg. Beskrivelser af de seks læreplanstemaer samt nye, brede pædagogiske mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring for hvert tema.
- ❖ Etablering af en evalueringskultur i dagtilbud

Det Pædagogiske Grundlag

Det pædagogiske grundlag, er vores positionering og klangbund i hverdagen, set i forhold til hvordan en hverdag skal forløbe i Nørreskovens Naturbørnehave. Det er her vi forholder os strategisk til en række forhold, som samlet skal udgøre den forståelse og tilgang, hvorpå der skal arbejdes med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det betyder også at Det Pædagogiske Grundlag inspirerer og rammesætter tilgangen til andre skriftliggjorte forhold f.eks.

- ❖ Faglige retningslinjer og vejledninger på afdelingsniveau
- ❖ Forældreinformation ved opstart i børnehave

- ❖ Pædagogiske fokusområder
- ❖ Samtalemateriale
- ❖ Hjemmeside

Børnesyn, dannelse og børneperspektiv, leg, læring og børnefællesskaber

Børnesyn

Barndommen har en værdi i sig selv - Det at være barn har værdi i sig selv. Børnene skal ikke alene forberedes på at blive voksne, men også støttes, guides, vejledes og værdsættes i de første år. Nørreskovens Naturbørnehave skal understøtte en barndom, hvor der er plads, tid, frihed og ro til at være barn, både som individ og som et fællesskab. Dette sker med et nærværende og tillidsskabende personale som skaber trygge og omsorgsfulde rammer for børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

De udvikler sig gennem positive forventninger, udfordringer og tillid fra det pædagogiske personale, også når samspillet er svært og udfordrende.

Børn skal være børn - Voksne skal være voksne. Indbyrdes er vi ligeværdige, men den voksne har det relationelle ansvar. Børns synspunkter skal mødes med passende vægt i forhold til modenhed og alder, for at kunne reagere og agere afstemt

Dannelse og børneperspektiv

Hverdagen skal understøtte, at alle børn udlever deres fulde potentiale. Alle børn skal styrkes i at udvikle deltagelseskompetence i fællesskaber.

Det er det pædagogiske personales ansvar at definere et spillerum, som hvert barn magter at agere indenfor. Der skal være en vekselvirkning, mellem at være aktivt deltagende i beslutninger, og kunne respektere at lade sig bestemme over, og honorere krav om gensidighed og ansvarlighed over for fællesskabet. Vi skal altid forstå at børns adfærd er kommunikation. Vi skal prøve at finde mening med adfærden – også når adfærden ikke er hensigtsmæssig.

"Vi har ambitioner på børnenes vegne. Dit barn skal blive så dygtigt så muligt og udfolde sit fulde potentiale. Vi ønsker de bliver gode dannede samfundsborgere med syn for både fællesskabet og eget individ. Vores intention er, at alle børn forlader børnehaven med de optimale forudsætninger for et godt liv.

I samspil med børnenes dannelse, skal der fokus på karakterdannelse, som ses som børnenes udvikling af selvregulering, ansvarsfølelse, vedholdenhed og forpligtigelse, i en proces hvor personalet tager hensyn til børnenes forskellige behov, perspektiver og forudsætninger. Samtidigt danner personalet gennem pligt, tilpasning og ansvar.

Leg

Leg er en virksomhed i sig selv, børnene indtager forskellige positioner, øver at forholde sig søgende, udforskende og skabende i forhold til omgivelserne.

Legen skaber en arena hvor børnene kan eksperimentere med tanker og følelser. Gennem legen udvikles børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling og identitet

Legen er en forestillingsverden, som alternativ den aktuelle virkelighed, hvor børnene øver sig i at håndtere konflikter, samt deltage i, og forlade fællesskaber

Børns spontane og selvorganiserede leg skal både anerkendes og respekteres og gives betydelig plads i hverdagen i Nørreskovens Naturbørnehave. Det pædagogiske personale har samtidig et ansvar for at have opmærksomhed på, hvordan legefællesskaberne blandt børnene udvikler sig, samt facilitere muligheder for en bred vifte af legetyper.

Vi er inspireret af Teksten "" af Sofus og Hedevig Bagger:

Først og fremmest bør man da efter vor mening give hvert barn så megen frihed, som kan forenes med god orden og lydighed. Der bør lægges mest vægt på den frie leg, i hvilken den ledende kun griber direkte ind når børnene mangle stof, eller ikke kunne blive enige (den danske børnehave i side 22: Barndom pædagogikken trædesten, Schmidt og Togsverd, DPP Forlag, 2024)

Læring

I Nørreskovens Naturbørnehave har vi et bredt læringsbegreb, hvor vi ser al barnets aktivitet og opmærksomhed som læring. Læring sker med andre ord hele tiden, gennem hele dagen. Læring sker gennem børneinitieret leg og de relationer og roller børnene indgår i. Læring sker i de personaleinitierede aktiviteter f.eks. ture ud i skoven. I børnenes læring skal naturen indgå som en naturlig arena, som samtidigt er den røde tråd for hverdagens gang.

Personalet skal se børnenes trang til selvvirksomhed, og gøre denne til pejlemærke i deres beslutninger – vi skal prøve at skabe et læringsrum, hvor der er alsidige muligheder, og hvor børnenes initiativer og engagement så vidt muligt realiseres og understøttes. Vi skal give plads at børnene på egen hånd gør sig erfaringer. At de virker og gør, og ses som individer med intentioner, der også kan forstyrre og overraske, men at det fra barnets eget perspektiv giver mening.

Det pædagogiske personale skal engagere sig i aktiviteter der fremmer børnenes kognitive udvikling f.eks. spille spil eller puslespil. Personalet skal desuden understøtte leg med væsentlige motoriske udfoldelser, f.eks. gynge børnene. I Samværet skal der tænkes bredt i forhold til læring, f.eks. at inddrage sprogstimulering i motoriske aktiviteter, det værende sig at synge mens børnene gynes eller lave rim og remser mens børnene er på motorikbane.

Vores tilgang til børnenes læring medfører en række pædagogisk bevidste valg i relation til organisering, arbejdsformer og indhold, som også skal ses i relation til vores børnesyn:

- ❖ Jf. vores børnesyn "Børnene skal ikke alene forberedes på at blive voksne, men også støttes, guides, vejledes og værdsættes i de første år. Nørreskovens Naturbørnehave skal understøtte en barndom, hvor der er plads, tid og ro til at være barn..." har vi fravalgt at arbejde med projekter og termer der relaterer sig til voksendommen. Det betyder bl.a.

- Vi arbejder generelt ikke projektorienteret – vi tilstræber at supplere det børnene oplever, og er nysgerrige på for at understøtte børneperspektivet og det børnenes selvvirksomhed
- Vi arbejder ikke med legezoner eller grupperum – børnene kan som udgangspunkt vælge hvor de vil lege
- Vi arbejder ikke med koncepter eller termer som udgangspunkt for læring f.eks. *FN's verdensmål*
- Vi arbejder ikke efter én metode – vores pædagogik skal være et "kludetæppe", hvor vi plukker det som giver pædagogisk værdi. Derfor bekender vi os ikke til termer/metoder som Low/high arousal, NEST, ICDP, mentalisering, da disse skaber snævre rammer og vilkår for hvordan vi gerne vil udleve nærværende læreplan. Vi kan inspireres men, praksis må aldrig blive bestemt af én metode
- ❖ Vi arbejder ikke med månedsplaner/ugeplaner. Den røde tråd i hverdagen skabes gennem et børneperspektiv, resultater fra evaluerende pædagogisk praksis, vejret og årstidernes muligheder. Vi skal altid vægte at indtryk også skal følges af mulighed for at børnene kan udtrykke sig
- ❖ Vi vægter at afholde traditioner, så de passer med den samtid børnene lever i. Vi vægter traditioner, som er væsentlige bærere af dansk kulturtradition
- ❖ Vi vægter eksplicite læringsforløb, særlig med vægtning fra ca. 4 år. Børn skal lære at være en del af et fællesskab og introduceres til forskellige deltagelsespositioner, for herigennem at udvikle evnen til at samarbejde, indgå kompromis og udvikle ansvarsfølelse for egne handlinger

Læring via digitale redskaber

I Nørreskovens Naturbørnehave er vi åbne over for, at digitale redskaber kan understøtte børnenes læring. Det er vigtigt at digitale redskaber primært bruges til at nuancere og kvalificere læring f.eks. ved at der læses en bog, som ses filmatiseret. Andre eksempler kunne være at se juleevangeliet i forskellige former, og fra forskellige kilder.

Digitale redskaber kan også understøtte børnenes læring om naturen f.eks. via apps der kan artsbestemme eller filmklip om dyr. Generelt skal digitale redskaber understøtte børnenes læring indenfor og på tværs af de 6 læreplantemaer, for at skabe nysgerrighed og gåpåmod for egen udforskning eller leg.

Det skal altid vurderes om digitale redskaber står alene eller skal suppleres med andet materiale. Der skal være en afbalanceret tilgang til brug, hvor omfang og udbytte løbende evalueres. Udgangspunktet er at de *kun anvendes i det pædagogiske arbejde med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvis det fagligt kan begrundes*, og lejlighedsvis anvendes til mere lystprægede formål f.eks. at se en video i en ferieperiode.

Digitale redskaber kan fagligt begrundet anvendes til:

- ❖ Forevisning af film om kulturelle forhold der kvalificerer og nuancerer børnenes forståelse af egne og andres værdier, baggrunde, normer og traditioner
- ❖ Forevisning af film af kulturhistorisk kvalitet f.eks. film der supplerer læsning af bøger af danske forfattere
- ❖ Forevisning af film der udvider børnenes begrebsverden, og understøtter deres oplevelsesverden f.eks. film fra forlystelsesparker, museer eller feriedestinationer
- ❖ Læring omkring flora og fauna f.eks. artsbestemmelse eller dyrefilm/naturfilm fra pålidelige kilder med børn som målgruppe
- ❖ Geografisk læring f.eks. via app'en Google Earth, Google Maps, Vesselfinder eller Flightradar
- ❖ Læring omkring vejr og vejrfænomener f.eks. DMI.dk

- ❖ Film og foto, og bearbejdning heraf f.eks. planchefremstilling
- ❖ Dokumentations og evalueringsprocesser
- ❖ Kognitiv stimulering via spil eller brug af specialpædagogiske redskaber

Børnefællesskaber

Vi ser børnefællesskabet som en afgørende arena for leg, dannelse og læring. Det er til enhver tid det pædagogiske personales ansvar at skabe de rigtige rammer for børnefællesskabet, så alle børn i fællesskabet får mulighed for at danne relationer. Børnefællesskabet skal være præget af indbyrdes imødekommenhed og respekt – det gælder alle relationer både barn/barn og barn/personale.

Det enkelte barn skal opleve børnefællesskabet som et forum hvor der er plads til at udforske og udfolde sig selv som individ, men samtidigt øve sig i at indgå i forpligtigende relationer og aktiviteter. Der skal være plads til at veksle mellem at tage initiativ og afprøve forskellige positioner.

”3 børn leger med byggeblokke ved stadspladsen. De bygger et hus som den ene sidder inde i mens det bygges. De 2 børn der bygger, har en dialog om husets udformning. Undervejs opstår der lidt uenighed og det ene barn trækker sig lidt væk. Det barn der sidder inde i huset, kalder på det barn der er gået lidt væk, og rækker det en byggeblok. Barnet genoptager byggeriet”

Praksis - Børnesyn, dannelse og børneperspektiv, leg, læring og børnefællesskaber

I Nørreskovens Naturbørnehave har vi igennem de seneste år arbejdet på mange måder ift. struktur i hverdagen. Der har været perioder med ugeplaner/14-dages planer og en detaljeret årsplan. Denne arbejdsform er vi gået fra pga. mange overvejelser – primært fordi vi ikke mener at det gav et korrekt og solidt grundlag for at arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan. I stedet har vi arbejdet med en hverdag hvor vores børnesyn, dannelsesidealer, leg og læring i højere grad kan udfolde sig. Dette betyder bl.a. at vi forpligtiger os i:

- ❖ Den frie leg prioriteres højere. Det kommer bl.a. til udtryk ved flere perioder med uafbrudt børneinitieret leg hvor personalet guider, vejleder og støtter børnene. Børnene skal have mulighed for at lege alene uden direkte voksenopsyn
- ❖ At se på det enkelte barns forudsætninger så det matcher de situationer barnet stilles i. Vurderingen kan f.eks. tage udgangspunkt i alder, modenhed, udvikling, garderobe, dannelse og renlighedstræning. Det betyder at personalet skal veje for og imod inden det enkelte barns deltagelse kræves. Der skal være en lige vægtning mellem det enkelte barn og fællesskabet.

Vi er inviteret til dyrskue og personalet er i dialog om hvorvidt alle børn skal deltage. Der er en grundig pædagogisk forholde til om det er alle børns interesse og behov, og det besluttet at børn der bruger ble, bliver hjemme. Dette med udgangspunkt i at turen skal kunne fungere for alle børn.

- ❖ Der arbejdes med demokrati i børnehøjde bl.a. børns ret til at være medbestemmende ift. ture ud i skoven

"Vi er på tur ud i skoven. De Yngste børn som er med, har gået et godt stykke vej. En pige fra Skolegruppen foreslår en omvej der gør turen betydeligt længere. Turen splitter op i 2 således at Anne følger med de yngste børn hjem, mens dem der har lyst kan fortsætte med Michael på den længere tur"

- ❖ Børnenes gåpåmod og nysgerrighed skal følges af personalet – f.eks. skal vi støtte op om de børn der periodevis fordyber sig i spil/puslespil, og hele tiden have for øje hvordan vi kan udfordre dem, så de oplever at deres gåpåmod og nysgerrighed bliver set, og taget alvorligt.

"En pige henvender sig til en vikar, og spørger om hun kan klippe. Planen var egentligt at lege udenfor, men flere børn stemmer i, at de gerne vil klippe julepynt. Personalet organiserer aktiviteten sammen med 8 børn, der samles i Aktivitetsvognen. Sakse, skabeloner, pap mv. findes frem, og der klippes julepynt, der hænges op. Da det er frokosttid, hjælpes alle med oprydning. Undervejs er der sat julemusik på, og vognen emmer af ro og fordybelse"

Pædagogisk Læringsmiljø

Det pædagogiske læringsmiljø skal afspejle de centrale elementer i Det Pædagogiske Grundlag – det betyder at der i praksis skal være kohærens mellem hvad Det Pædagogiske Grundlag beskriver, og hvordan hverdagen udmøntes via de 6 læreplanstemaer, og deres mål og indholdsbeskrivelse. Samtidigt er vores mission "En god dag i et udviklende miljø" retningsgivende for praksis.

I etableringen af et pædagogisk læringsmiljø er vi inspireret af teksten "Dansk Børnehaves System, afsnit A om "Friluftslæg". Her beskrives børnehaven bl.a. som at være "barnets lille hjem", der skal ligne det gode og velordnede hjem, hvor man ikke skal mærke "anstalten" for meget. Børnehaven må derfor være hjemmets stedfortræder.

Vi er inspireret af begrebet "mesterlære", hvor personalet nedarver betydningsfulde værdier, normer og færdigheder til børnene, gennem konkret deltagelse i hverdagen.

I Nørreskovens Naturbørnhave arbejdes der bevidst og målrettet med at skabe trivsel, læring, udvikling og dannelse, for alle børn gennem hele dagen. I dette arbejde skal det pædagogiske personales kompetencer og interesser indtænkes, samt hvilke muligheder der forekommer i nærmiljøet – herunder hvad oplandet til stadepladsen kan tilbyde ift. at skabe læring omkring naturen.

I tilrettelæggelsen af det pædagogiske læringsmiljø skal der tages hensyn til strukturelle parametre som årstid, vejr, børnegruppens størrelse og karakter samt normering. Desuden vægtes proceselementer som samspil, omsorg og dialog. Det er vigtigt at både proces og strukturelementer, indgår som klangbund når det pædagogiske personale tilrettelægger dagens gang, og de læringsmiljøer som tilbydes. Det kan f.eks. være overvejelser om hvordan vi opdeler børnene på gåture.

Samarbejde med forældre om børns læring

Vi har på vores hjemmeside formuleret en "Velkommen" folder der informerer om praktiske og pædagogiske forhold, der understøtter det daglige forældresamarbejde. Dette skal læses af forældre inden 1. børnehavedag. Materialet findes under [Nørreskovens Naturbørnehave \(aula.dk\)](#) – se "Praktiske oplysninger" – "Velkommen"

Der er i Nørreskovens Naturbørnehave lavet klare procedurer for modtagelse af børn, samt det løbende samarbejde frem mod skolestart. Af samarbejdstiltag kan nævnes

- ❖ Der er oprettet en "Modtagelse af ny familie", som definerer de opgaver der vedrører modtagelse af et nyt barn og familie. Listen skal sikre et ensartet serviceniveau, samt en professionel og struktureret tilgang til nye børns opstart, for at medvirke til trivsel i den første børnehavetid. Der spørges ind til væsentlige forhold omkring familiens livsførelse, for at sikre at børnehaven rummer den enkelte families behov.

The image shows a two-page form titled "Modtagelse af ny familie". The left page contains fields for family information (Name, Address, Phone, Email) and a checklist of tasks for the first day of school. The right page contains a checklist of tasks for the first day of school, a section for the parent's signature, and a section for the teacher's signature. The form is designed to ensure a structured and professional approach to welcoming new families.

- ❖ Overdragelsessamtale med forældre og vuggestue/dagplejer + evt. tværfaglige samarbejdspartnere hvis nødvendigt
- ❖ Folderen "Pædagogisk Fokusområde – Børnehavestart" med fokus på trivsel og udvikling mellem 3-4 år, som tydeliggør hvorledes familielivet nødvendigvis må indrettes efter barnets udviklingsbehov
- ❖ Folderen "Pædagogisk Fokusområde – Skoleforberedelse" med fokus på trivsel og udvikling mellem 4-6 år
- ❖ Tilbud om besøg af sundhedsplejerske. Der laver en motorisk screening og 3-års undersøgelsen, og efterfølgende samtale med formidling af resultat
- ❖ Mulighed for at booke dagtilbud-hjem samtale 5 gange årligt. Relevante redskaber inddrages f.eks. sprogvurdering eller Overgangsbeskrivelse. Der er fokus på at forebygge og foregribe mistrivsel, samt understøtte barnets alderssvarende udvikling
- ❖ Løbende mulighed for tværfaglig sparring evt. med deltagelse af forældre
- ❖ Mulighed for konsultativ bistand fra fagpersonale f.eks. psykolog eller talepædagog
- ❖ Dagtilbud-hjem samtaler forberedes efter materialet "Forberedelse af dagtilbud-hjem samtale". Materialet indeholder relevante observationspunkter, der sikrer et nuanceret syn på det enkelte barns

trivsel og udvikling og fokus på karakterdannelse

- ❖ Referat fra dagtilbud-hjem samtale føres som Fokuspunkt inkl. børnehavens anbefalinger til hvorledes forældre hjemme kan styrket deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Deles via Forældreportalen, sammen med andre relevante dokumenter f.eks. sprogvurdering

Øvrige samarbejdstiltag i Nørreskovens Naturbørnehave

- ❖ Der er formuleret faglige retningslinjer, der støtter op om samarbejdet mellem dagtilbud og forældre
- ❖ Der er formuleret en lokal anvendelsesstrategi for platformen Hjernen og Hjertet, der fortæller om serviceniveau for hvad der gøres tilgængeligt for forældre, f.eks. sprograpporter fra sprogvurderinger
- ❖ Vi har udviklet materialet "Pædagogisk Fokussområde" hvor forældre kan orientere sig, samt se forslag til aktiviteter inden for relevante temaer. Nedenfor ses uddrag fra "Kognitiv og sproglig udvikling"

- ❖ Velkomstfolder informerer om hvad garderoben skal indeholde + påklædning hjemmefra, for at give det enkelte barn de bedste rammer for en aktiv og lærerig hverdag, med fokus på læring i rutinesituationer
- ❖ Børnehaven laver trivselsvurdering 2 x årligt med tilbud til forældre om efterfølgende dagtilbud-hjem samtale – det betyder at forældre selv kan booke en samtale hvis de mener det er nødvendigt ift. Deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse i børnehaven eller i hjemmet
- ❖ Hen over året er der forskellige arrangementer for børn og forældre f.eks. sommerfest og risengrødsspisning. Her kan personale og forældre lære hinanden bedre at kende
- ❖ Samarbejde med forældre omkring tilskud til maddage, hvor børnene tilbereder egen frokost ud fra medbragte råvarer. Ordningen er baseret på frivillighed.
- ❖ Der udsendes ugebrev via Aula med praktisk og pædagogisk information

I forhold til samarbejdet om børnenes sociale udvikling ønsker børnehaven fokus på

- ❖ Karakterdannelse ses som børnenes udvikling af selvregulering, ansvarsfølelse, vedholdenhed og forpligtigelse, i en proces hvor personalet tager hensyn til børnenes forskellige behov og forudsætninger, men samtidigt danner gennem pligt og ansvar.
- ❖ Legeudvikling – om børns adgang til kognitivt udviklende legetøj, og balanceret forbrug af medier

Børn i udsatte positioner

Børn i udsatte positioner skal opleve at være en inkluderet del af fællesskabet – på det enkelte barns præmis og med udgangspunkt i dets behov og potentiale.

Det betyder at det pædagogiske personale skal have ekstra opmærksomhed rettet mod de børn, som ikke automatisk får en plads i børnefællesskabet f.eks. pga. sproglige eller kognitive udfordringer. Der skal arbejdes målrettet mod at styrke børnene på de områder, hvor de oplever udfordringer, som platform for at kunne deltage i leg og aktiviteter.

Dette kan ske i det almene læringsmiljø – studepladsen, eller i et tilrettelagt læringsmiljø hvor det pædagogiske personale arbejder ud fra mål og handleplaner for det enkelte barn. Her skabes der et andet læringsmiljø hvor barnet oplever en 1-1 relation eller at være deltagende i en mindre gruppe af børn.

I det almene læringsmiljø kan der etableres mindre læringsmiljøer med fokus på bestemte udviklingsområder f.eks. motorikbaner som styrker børnenes grovmotorik. Disse mindre miljøer kan børn i udsatte positioner selv opøge. Personalet kan tilrettelægge aktiviteter eller blot understøtte, guide og vejlede det enkelte barn til at udforske og udfordre sig selv.

Ved behov vurderes det om:

- ❖ Der er behov for ekstra skriftlighed f.eks. en løbende opfølgning på barnets udvikling og trivsel
- ❖ Inddragelse af metoder f.eks. Dansk Pædagogisk Udviklingsbeskrivelse
- ❖ Sparring
- ❖ Supplerende dagtilbud-hjem samtaler

Der samarbejdes med relevante faggrupper f.eks. psykologer og talepædagoger. Disse kan inddrages konsultativt for at styrke personalets handlemuligheder i hverdagen.

Der samarbejdes med Ressourcecenter Dagtilbud. Børn der er visiteret til ressource timer, har hver en handleplan, som løbende revideres, for at være aktuel og retningsgivende for barnets behov. Der holdes stop-op møder for kontinuerligt at sikre at indsatsen matcher barnets udviklingsbehov.

Vi vil løbende evaluere på det enkelte barns trivsel og læring bl.a. via de 2 årlige TOPI-vurderinger. Ved behov tager vi initiativ til dialog f.eks. om dannelse/opdragelse, tilknytning, omsorg, motorisk- sproglig- eller kognitiv stimulering.

Børnehaven har underretningspligt, og vurderer løbende og der er behov for at underrette myndighederne. Vi vil dog altid søge dialog og rådgive/henviser til rådgivning.

Sammenhæng til Børnehaveklassen

Jf. lovgivning, skal der i barnet i dets sidste børnehave år, indgå i et skoleunderstøttende pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen. Der arbejdes både eksplicit og implicit, individuelt og kollektivt med at det enkelte barn bliver skoleforberedt, både følelsesmæssigt, socialt, motorisk og kognitivt.

I vores registreringssystem laves der en Børneprofil indeholdende data om barnet:

- ❖ Trivselsvurdering
- ❖ Resultat af DialogVurdering(er) – Laves ved anmodning fra forældre før samtale
- ❖ Resultat af sprogvurdering(er)
- ❖ Overgangsbeskrivelse, udfyldt af børnehave og tilbudt til forældre
- ❖ Evt. Fokuspunkter

Dette præsenteres på et overdragelsesmøde (Hvis kommunal folkeskole er valgt), hvor der er et formaliseret samarbejde. Der er ad hoc samarbejde med privat og friskolerne.

Gennem året modtager vi besøg af børnehaveklasselederen på Nørreskov-Skolen. Samarbejdet indeholder små læringsforløb og aktiviteter, samt løbende sparring omkring indsatser i det skoleunderstøttende læringsmiljø.

Indholdet i det skoleunderstøttende læringsmiljø, bestemmes til dels af børnegruppens sammensætning og behov, men typiske indholdselementer er:

- ❖ Sprogstimulering – lydlig opmærksomhed, narrative kompetencer, ordforråd og skriftsprogskoncepter
- ❖ Motorisk udvikling f.eks. blyantgreb, klippe med saks, udholdenhed på gåture
- ❖ Social og personlig udvikling f.eks. samarbejdsevner, beskedforståelse, regelforståelse, gåpåmod, selvorganisering, selvhjulpenhed og livsduelighed
- ❖ Kognitiv udvikling f.eks. grundliggende tal og mængdeforståelse og kendskab til former
- ❖ Kreativ udfoldelse f.eks. maleaktiviteter, klippeaktiviteter, tegnediktat og tegneaktiviteter
- ❖ Omverdensbevidsthed f.eks. grundlæggende geografisk viden
- ❖ Naturoplevelser i nærområdet, bål-tænding/bålmad og viden om dyr og planter

Forløbet har ikke en fast skabelon. Vi prøver at imødekomme børnegruppens behov, og med plads til enkeltindsatser.

Formålet med det skoleunderstøttende læringsmiljø er at give børnene *forudsætninger* for at kunne begå sig alsidigt i skolen. Dog skal det pointeres at skoleforberedelse er noget der opbygges gennem hele barndommen – både i hverdagens frie leg, rutinesituationer og aktiviteter, såvel hjemme som i børnehaven.

Børnenes skoleforberedelse understøttes desuden af

- ❖ Vedtagne faglige retningslinjer f.eks. Faglig retningslinje for færdsel, som skaber rammerne for gode trafikvaner
- ❖ Information til forældre kaldet "Pædagogisk Fokusområde", særligt "Skoleforberedelse"
- ❖ Forældre der engagerer sig i børnenes liv - Har styr på garderoben, styr på Aula ift. datoer, mødetidspunkter mv.

Inddragelse af lokalsamfundet

I Nørreskovens Naturbørnehave ser vi oplandet til stadepladserne som naturlige læringsarenaer for børnene. Derfor benytter vi at de faciliteter som f.eks. instanser stiller til rådighed – de værende bådebroer, shelters og lokale foreninger, erhvervsdrivende.

Vi samarbejder hvert år med Elstrup Mølle, hvor børnene er på juletur og pynter juletræet på loftet.

Vi er til åbent hus ved Egen frivillige Brandværn.

Vi benytter Stevning Aktivitetshus som genhusningssted hvor vi benytter stedet faciliteter bl.a. cafe og gymnastiksal.

Sønderborg Kommune stiller et børnehavebibliotek til rådighed, hvor børn og forældre kan låne bøger med hjem. Bibliotekaren kommer og skifter bøger samt læser højt for en gruppe børn.

Sønderborg Kommune stiller desuden en række tilbud til rådighed bl.a. naturvejledere og arrangementer knyttet hertil. Hertil kommer bl.a. tilbud fra Vidensby Sønderborg, Musikskolen, SONFOR, Sønderborg Sangcenter og bibliotekerne i Sønderborg Kommune.

I nærområdet er der også regionale aktører som tilrettelægger læringsforløb for børnehaver bl.a. Region Sønderjylland Schleswig.

Lokale aktører kan også inddrages f.eks. biavlere og administratorer af kulturhistoriske seværdigheder.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Der arbejdes med det fysiske børnemiljø i Nørreskovens Naturbørnhave på følgende måde:

- ❖ Støjniveau – vi er ude det meste af tiden så støjgener er ikke en stor del af hverdagen. Dog opstår der en flaskehals hvis alle skal være inde i 3 skurvogne. Derfor er det vigtigt at vi målrettet arbejder med dette. Vi bruger en farvegraderet støjskala som vi snakker med børnene om. Hvis man har behov for at larme mere end niveau 3 må legen foregå udenfor
- ❖ Ift. indeklima så udluftes der hyppigt. Der er gulvvarme som giver en behagelig temperatur. Børnenes garderober skal tømme for vådt tøj hver dag og vådt tøj tilstræber vi at putte i poser
- ❖ Indenfor er der begrænset plads til fysisk udfoldelse, men stadepladsen og nærmiljøet i skoven giver masser af plads og muligheder. Dem udnytter vi en både børneinitieret leg og planlagte/spontane aktiviteter
- ❖ De stille aktiviteter kan foregå både ude og inde. En sommerdag kan børnene sidde udenfor og bygge med Lego, men det er oplagt at gå inden døre når det er koldt. Børnene har adgang til både bord og gulvplads indenfor, og masser af bordplads udenfor
- ❖ Garderoberne er fysisk små, så vi prioriterer at have børnene i garderoben i små hold. Garderoben er struktureret med 2 kasser + kroge og skohylde. De 2 kasser bruges til hat/handsker og skiftetøj. Der er klare retningslinjer for hvordan det skal struktureres, for at understøtte børnenes selvhjulpethed
- ❖ Vognene er udstyret med LED belysning som er sensorstyret. Det giver et godt lys, som ved behov kan dæmpes
- ❖ Badeværelserne er udstyret med gulvvarme. Der er 3 toiletter og en urinal. Dertil hæve/sænke puslebord. Der er 2 håndvaske + udendørs håndvask
- ❖ Udearealerne skifter 4 gange årligt pga. stadepladsskifte. De 4 stadepladser tilbyder forskelligt terræn og bevoksning. Dette inspirerer børnene til forskelligartet leg. Der er mulighed for at børnene kan lege uden direkte personale opsyn
- ❖ Hver stadeplads opbygges for hvert skift med forskellige muligheder – gynger, motorikbane og gynger
- ❖ Legetøj præsenteres i mindre kasser, for at gøre det overskueligt

Der arbejdes med det psykiske børnemiljø i Nørreskovens Naturbørnhave på følgende måde:

- ❖ Der ønskes et tæt samspil mellem børn og det pædagogiske personale. Ved dagens start er det naturligt at indgå i aktiviteter sammen f.eks. spil/puslespil/tegne/højtlesning. De børn der ønsker at påbegynde børneinitieret leg, har mulighed for dette, enten ude eller inde
- ❖ Det pædagogiske personale tilstræber en atmosfære præget af gensidig tillid, respekt, imødekommenhed og tolerance. Det værende både mellem barn/personale og barn/barn. Det pædagogiske personale

guider og vejleder børnene og opmuntrer dem til at mestre eget liv. Der skal være plads og tolerance over for forskellighed og der skal til enhver tid være fokus på at bekæmpe udelukkelse og mobning. I hverdagen er dannelse derfor et vigtigt element

- ❖ Fornærmende eller distancerende sprogbrug tolereres ikke

Der arbejdes med det æstetiske børnemiljø i Nørreskovens Naturbørnehave på følgende måde:

- ❖ Vi er en børnehave hvor fysiske produkter lavet af børnene ofte gives med hjem. De fysiske rammer indbyder ikke til at børnenes produkter udstilles gennem længere tid. Udsmykning i vognene sker med udgangspunkt i børnenes læring f.eks. alfabet plakater, dyreplakater mv. Her har børnene mulighed for selv at opsøge læring
- ❖ Indretningen sker med hovedvægt på praktiske forhold

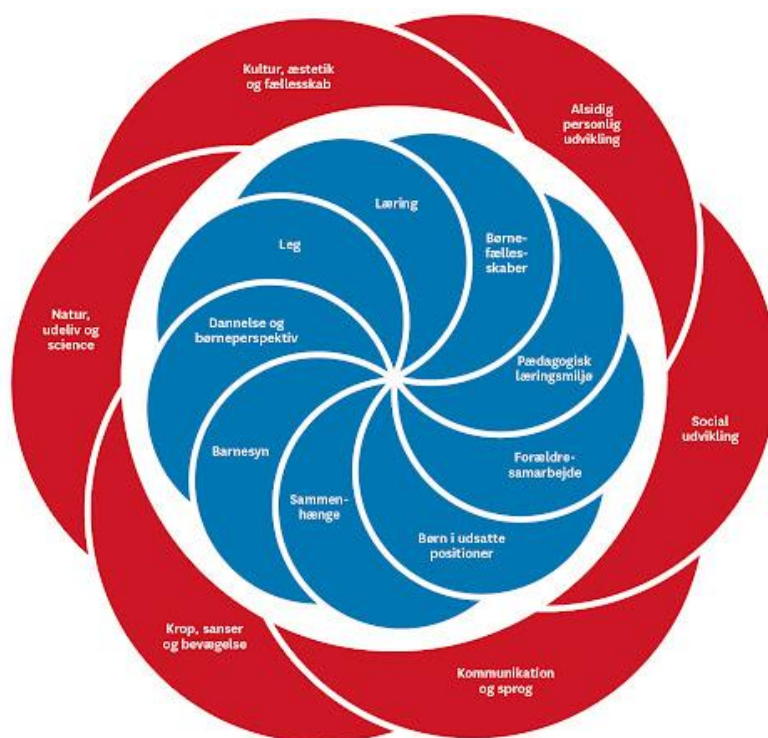
De 6 læreplanstemaer

I vores beskrivelser har vi særligt fokus på at beskrive, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børnenes brede læring, herunder nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse, inden for og på tværs af alle 6 temaer. Desuden er vores beskrivelser en konkretisering af, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tilrettelægges organisatorisk og pædagogisk. Beskrivelsen for de 6 temaer hviler på vores Pædagogiske Grundlag, som udgør vores tilgang og forståelse for hvordan der skabes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

De 6 temaer understøttes i hverdagen med materialet "Pædagogisk Fokusområde" hvor vi har uddybet tilgange og arbejdsformer for:

- ❖ Social udvikling
- ❖ Kognitiv og sproglig udvikling
- ❖ Motorisk udvikling
- ❖ Skoleforberedelse

Nedenstående figur skitserer de 6 læreplantemaer (De røde områder)

Alsidig personlig udvikling

De 2 mål:

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø de 2 pædagogiske mål for børnenes alsidige personlige udvikling?

- ❖ Der arbejdes med gruppeopdeling hvor der laves aktiviteter der sigter mod skoleforberedelse, herunder motoriske, sproglige, sociale, følelsesmæssige og kognitive forudsætninger for at kunne begå sig i skolen. Arbejdet fokuseres i det skoleunderstøttende læringsmiljø. Her får børnene erfaring med at fordybe sig og udvise vedholdenhed
- ❖ Der er ved opstart en procedure for modtagelse af nye børn, der bl.a. sigter mod at alle børn får en opstart med tryghed. Personalet er via Overdragelsesmøde med forældre og dagplejer/vuggestue klædt på til at kunne give hvert barn en god opstart. Der prioriteres nærvær og omsorg for det nystartede barn, med koordinering af hvem der på dagen giver barnet særlig opmærksomhed.
- ❖ Der beskrevet "Pædagogiske Fokusområde", hvor børnehaven beskriver hvorledes vi arbejder med at gøre børnene robuste inden for forskellige områder. Her er der også vejledning til forældre ift. tilgang til deres barn samt forslag til aktiviteter.
- ❖ Der afholdes dagligt samling – varierende fra 1 til 3 gange hvor forskellige aktiviteter tilbydes, og som evt. følges op af leg og supplerende aktiviteter efterfølgende. Til samling øver børnene sig på at indtage forskellige positioner og styrker derved deres deltagelseskompetence f.eks. veksle mellem at vise initiativ og iagttage. Børnene erfarer også at være lydhør og respektfulde for andre børns initiativer og oplevelser. Til samling laver vi bl.a.:
 - Dialog om sociale temaer f.eks. konfliktløsning
 - Læser bøger og rim/remser med efterfølgende dialog om temaer eller ord
 - Snakker om emner f.eks. naturfænomener, dyr eller former/farver. Børnene kan byde ind med egne oplevelser som paralleller eller uddybning til det der tales om. Børnene får stillet spørgsmål som ansporer til refleksion og fordybelse
 - Leger sang- og bevægelseslege, hvor børnene er aktivt deltagende, skal stå frem på egen hånd og samtidigt indordne sig under sanglegen forløb

- Synger fra sangbog eller sangmappe, med efterfølgende dialog om temaer eller ord
- Anvender forskelligt læringsmateriale f.eks. naturplancher eller sprogplancher
- ❖ Der er ture ud i skoven hvor personalet sammen med børnegruppen fordyber sig i emner om naturen, leg eller andre aktiviteter f.eks. krabbefiskeri eller bål. Turene giver plads til spontanitet, nysgerrighed og fordybelse.
- ❖ Vi er ikke stueopdelte – børnene vælger leg og relationer blandt hele børnegruppen. Der er øje for at respektere den børneinitierede leg, men børn skal også lære at lade sig afbryde og forholde sig til planlagte aktiviteter. I de fysiske miljøer - ude og inde – kan børnene som udgangspunkt bevæge sig frit rundt
- ❖ Børnene skal have mulighed for at afprøve forskellige deltagelsespositioner i leg. Personalet skal understøtte børnenes engagement og deltagelse i leg. Dette gøres bl.a. ved at opmuntre, guide og vejlede børnene i deres leg, både når legen fungerer eller blive konfliktfyldt.
- ❖ Personalet skal sikre en åben og imødekommende tilgang til det enkelte barn. Børnene skal opleve sig som betydningsfulde, respekteret og værdsat. Relationen mellem børn og personalet skal baseres på tillid. Personalet skal altid tro på barnets gode intentioner, og vægte disse frem for adfærden. Personalet skal altid arbejde efter devisen "Hellere nærme sig end at fjerne sig" hvilket betyder at personalet altid er ansvarligt for den gode relation til barnet. Personalet skal anerkende barnets perspektiver og oplevelser.
- ❖ Personalet skal vægte dialog frem for konsekvens – Dialog er vejen frem, og konsekvens skal bruges med omtanke, og først efter sparring med kollega.
- ❖ Tilknytning indtænkes som en forudsætning for nysgerrighed, engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. I praksis betyder dette en individuel tilgang til hvert barn, hvor relationen mellem personale og børn ses som et bærende element i den sociale og kognitive udvikling. Begreber som tillid, ansvarlighed og gensidighed, ses som en forudsætning for en god tilknytning, der understøtter barnets deltagelse i fællesskabet.
- ❖ Hverdagen skal præges af forskellige deltagelsesmuligheder. Hverdagen skal veksle mellem KAN og SKAL aktiviteter. Ligeledes skal børnenes leg værdsættes, da de herigennem øver forskellige deltagelsespositioner. Personalet skal respektere børnenes valg i leg f.eks. hvorvidt de forholder sig iagttagende eller initiativtagende – men med øje for at alle børn har en plads i legefællesskabet og med respekt for at børn aktivt kan vælge aktiviteter til og fra, men samtidigt lærer og har forståelse for deltagelse i det samlede børnefællesskab
- ❖ Personalet skal understøtte børn i at udtrykke deres følelser og håndtere konflikter hensigtsmæssigt uden at miste gåpåmodet. Vi skal understøtte børnenes evne til at håndtere modgang og udfordringer. Ligeledes skal vi guide og vejlede børnene så de lærer at moderere og afstemme følelsesmæssige reaktioner
- ❖ Der tilbydes dagligt et varieret udbud af spil og puslespil som børnene kan opsøge – her er personalet engageret i at deltage, italesætte, guide og vejlede børnene således at der favnes en bred vifte af læringsområder – sprog f.eks. ordforråd, kognition f.eks. logisk tænkning, visuel perception mv.
- ❖ Børnehaven vægter at arbejde med selvhjulpethed og selvorganisering. Børnene skal få erfaring med at kunne selv og være livsduelige – både i forhold til at passe på egne sager og klare af og påklædning.

Social udvikling

De 2 mål:

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø de 2 pædagogiske mål for børnenes sociale udvikling?

- ❖ Vi er ikke stueopdelte – børnene vælger leg og relationer blandt hele børnegruppen, og så vidt muligt hvilket læringsmiljø de vil opsøge
- ❖ Der arbejdes med børnenes sociale udvikling ved at personalet guider og vejleder børnene i leg. Det pædagogiske personale skal møde børnene med positive forventninger
- ❖ Det pædagogiske personale skal anspore børnene til at mærke egne følelser, og sætte sig ind i andres følelser og oplevelses verden. Det pædagogiske personale skal være rollemodeller, der understøtter at børn tilegner sig modeller for spillet med andre
- ❖ Legen skal ses som den grundlæggende arena for børnenes sociale udvikling. Gennem legen skal børnene lære at forhandle, indgå kompromis, tage initiativ, lytte til andres initiativer, indgå kompromis og overkomme uenigheder eller konflikter. Dette skal personalet understøtte ved at være tilgængelig og/eller deltagende. Når legen bliver svær, skal personalet møde børnene med råd og vejledning
- ❖ Gennem planlagte og spontane aktiviteter skal børnenes sociale forståelse udvikles. F.eks. kan de lære at afkode lege og aktiviteter formelle og uformelle regler. De lærer at indgå i en social sammenhæng hvor de både bidrager og må acceptere en given aktivitets formål og ramme
- ❖ Dialog med børn om sociale omgangsformer vægtes. Dette kan f.eks. ske til samling hvor forskellige temaer tages op. Generelt skal børnene opleve at få input til konkrete handlemuligheder, de kan anvende når leg eller aktiviteter udfordrer dem. Dette for at styrke deres deltagelseskompetence
- ❖ Personalet skal præsentere børnene for konkrete konfliktløsningsmodeller
- ❖ Det pædagogiske personale har opmærksomhed på, hvordan legefællesskaberne blandt børnene udvikler sig og prøve at inddrage de børn som ikke automatisk får en plads i legefællesskabet
- ❖ Det pædagogiske personale kan fx løbende vurdere, om det er nødvendigt at rammesætte legen, så alle børnene trives i legen, prøver nye roller og sociale kombinationer og har en positiv oplevelse af at være med
- ❖ Personalet skal have øje for hvilke remedier den børneinitierede leg kan profitere af f.eks. at børnene kan hente vand til køkken leg

-
- ❖ Der afholdes samling, hvor børnene lærer at vise hensyn til hinanden bl.a. via håndsoprækning. Til samling lærer børnene bl.a. om turtagning i dialog, skifte mellem at lytte og tale, hæmme impulser og forstå en kollektiv besked
 - ❖ Børnene opfordres til at hjælpe hinanden. Personalet er rollemodeller
 - ❖ Børnene har mulighed for at komme ind i skurvognene i mindre grupper, hvor deres leg ikke afbrydes
 - ❖ Der tilstræbes at legetøj kan hvile mens der gennemføres aktiviteter, måltider mv.
 - ❖ Børn skal involveres i hverdagen og føle at deres bidrag til fællesskabet er væsentligt. Derfor arbejdes der aktivt med at børn er selvstændige f.eks. passer på egne sager, pakker egen taske, og bærer den på ture i skoven. I disse situationer skal børnene opmuntres til at mestre og mødes med positive forventninger. Når børn lykkes, skal de roses og anerkendes for at konsolidere deres gåpåmod
 - ❖ Alle børn skal føle ansvar for hverdagens forløb f.eks. ved at alle rydder op efter egen leg
 - ❖ Personalet skal være bevidste om at alle børn ses i løbet af dagen. Alle børn skal roses for deres indsats og positive initiativer. Personalet skal være opmærksom på hvordan der roses
 - ❖ Blive en relation konfliktfyldt skal der altid arbejdes med dialog før konsekvens. Vi skal møde børnene med positive forventninger til at de kan lære at agere hensigtsmæssigt
 - ❖ NEST redskaberne understøtter børnenes evne til at selvregulere. Der arbejdes med skaleringsværktøjer f.eks. ift. stemmeføring og håndtering af konflikter

Kommunikation og sprog

De 2 mål:

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø de 2 pædagogiske mål for børnenes kommunikation og sprog?

- ❖ Der er adgang til bøger med et varieret indhold. Børnehaven er en del af "Børnehavebibliotek" ordningen i Sønderborg Kommune hvor bøger skiftes ca. 4 gange årligt. Børnene kan vælge en bog, enten selv at kigge i den eller få læst højt
- ❖ Vi læser litteratur fra Bogglad samlingen – oftest bøger med natur/dyr som omdrejningspunkt. Dog kan andre bogemner anvendes f.eks. bøger om brancher/arbejde, højtider eller specifikke temaer
- ❖ Til samling laves en række aktiviteter med sproglig dialog og social udvikling i fokus f.eks.
 - Dialoger om aktuelle emner f.eks. årstider, vejret, situationer opstået i børnegruppen. Her anvendes håndsoprækning så alle børn kan komme til orde og udtrykke tanker og behov. Personalet kan guide dialogen i en retning hvor børnene får mulighed for at reflektere over dem selv, og deres omverden
- ❖ Det pædagogiske personale er nærværende ift. deltagelse i børneinitieret leg og spontane aktiviteter, og sætter ord på børnenes oplevelser, og egne oplevelser og tanker
- ❖ Det pædagogiske personale guider, vejleder og sætter ord på rutinesituationer f.eks. af- og påklædning i garderoben, bleskift eller vente på tur situationer
- ❖ Til samling laves en række aktiviteter med sprogligt/kognitivt indhold f.eks.
 - Højtlesning af bøger samt rim og remser
 - Inddragelse af tema plancher f.eks. plancher om kategorisering eller tillægsord
 - Forskellige sanglege f.eks. "Jeg gik mig over sø og land"
 - Vi synger sange fra vores sangmapper – gerne med repetition over længere tid
 - Tegn og gæt
- ❖ I det fysiske legemiljø er der adgang til forskellige plancher og plakater
 - Plakater med pattedyr, fugle, træsorter, dyrespor, stentyper og blade
 - Plakater med bogstaver/alfabet som tema
 - Plakater med tal og mængder

- Plakater med rim/remser og rim par
- ❖ Der arbejdes med skalaringsværktøjer fra NEST bl.a. ift. stemmeføring inde/ude og stemmeføring i fri leg og strukturerede aktiviteter
- ❖ Fornærmende eller distancerende sprogbrug tolereres ikke i nogen form eller nogen relationer
- ❖ Der vægtes at børn får erfaring med en bred vifte af litteratur. Det kunne være danske litteraturklassikere, nyere dansk litteratur, eller internationale anerkendt litteratur f.eks. Br. Grimms eventyr
- ❖ Højtider og traditioner skal altid understøttes af tiltag der understøtter børnenes sprogudvikling. Til jul er der f.eks. fokus på rim/remser med juletema og der udvælges julesange som synges i november/ december. Der læses bøger der passer til højtiden f.eks. Peters Jul, Juleevangeliet og andre julehistorier
- ❖ Vi arbejder ud fra Sønderborg Kommunes Sprog og læsestrategi (handleplan). Vi lader os inspirere til generelle indsatser der gaver alle børn. Vi søger viden når sproget udfordrer et barn eller en gruppe af børn
- ❖ Vi har fokus på "Fart på sprogets" indholdselementer:
 - Ordforråd styrkes gennem dialog i hverdagen og højtlesning. Der vægtes bl.a. et tæt samspil mellem det pædagogiske personale og børnene i ydertimerne af dagen
 - Narrative kompetencer f.eks. at kunne fortælle en sammenhængende historie, som er en vigtig kompetencer ift. at kunne opbygge og udvikle en leg
 - Lydlig opmærksomhed f.eks. identificere enderim, at opfatte stavelser og kunne segmentere ord lydligt og de enkelte bogstavers lyde
 - Skriftsprogskoncepter – kommer til udtryk ved højtlesning ved bl.a. at inddrage dialog om bogstavernes form og lyd, hvad der er forside/bagside, begreber som titel, mellemrum, forfatter, læseretning, resume og at bladre side

Krop, sanser og bevægelse

De 2 mål:

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø de 2 pædagogiske mål for Krop, sanser og bevægelse?

- ❖ Børnene kan på stadepladsen opsøge forskellige miljøer med fokus på grovmotorik. Det pædagogiske personale skal være engageret og understøtte det enkelte barns lyst til at udforske egne evner og gåpåmod. Det betyder konkret at vi f.eks. skal gynge børnene, opfordre dem til at klatre i træer ved at stå og guide og vejlede, give en hånd når nyt terræn forceres
- ❖ I den børneinitierede leg skal det pædagogiske personale se muligheder og være imødekommende over for børnenes initiativer f.eks. give dem vand til leg – herigennem opnår børnene sanseoplevelser med at blive beskidte på hænderne, få våde hænder etc.
- ❖ Dagen skal veksle mellem aktive perioder og perioder med ro
 - Samling er en stund uden legetøj eller pinde – her skal børnene finde ro og lære at rette opmærksomhed mod fællesskabet
 - Måltider foregår med stille snakken. Her skal børnene ligeledes finde ro, og rette opmærksomheden mod måltidet. Personalet fordeler sig ved bordene
 - Der skal være mulighed for at børnene kan opsøge rolige aktiviteter som afveksling til f.eks. grovmotoriske udfoldelser. Dette sker ved bordene hvor der er varierende legetøj tilgængeligt f.eks. puslespil, Lego Duplo og tegneartikler
 - Skurvognene indtænkes som en arena for ro – Bruges til at mindre grupper af børn kan lege og finde ro til rolleleg, leg med dukker, Lego, Playmobil, magnetbrikker etc.
- ❖ Der er planlagte og spontane ture ud i nærområdet, hvor børnene udfordres med varierende terræn. Børnene oplever at blive fortrolig med at bevæge sig alsidigt. Faciliteter i nærområdet indtænkes f.eks. motorikbanen ved Nordals Naturskole
- ❖ Der vægtes at ture indeholder motoriske udfordringer f.eks. ture til motorikbanen ved Nordals Naturskole, forcere en bæk, løbe op ad en bakke etc. Der skal være fokus på børn der evt. føler sig udfordret og har behov for ekstra støtte, for at opleve aktiviteten som positiv og meningsgivende
- ❖ Der tilbydes både spontane og planlagte aktiviteter med fokus på sansemotorik, hvor grundlege er i fokus – krybe, trille, kravle. Sanglege og lege kan være med til at styrke børnenes opmærksomhed,

impulskontrol, bilateral integration etc. Spontane aktiviteter som f.eks. "Stopdans" eller "Spark til dåse", skal understøttes af personalet

- ❖ For at understøtte børnenes kropslige fornemmelse er der fokus på at børnene oplever at blive medinddraget og taget alvorligt ift. toiletbesøg og påklædning. Børnene skal lytte til deres egen krop for at udvikle en indre styring. Derfor har vi ikke "fælles toiletbesøg" hvor alle skal tisse. Det tilrettelægges individuelt ud fra hvert barns behov. Understøttes af vejledning for "Krop og køn"
- ❖ Der toilettrænes kun efter forudgående aftale med forældre. Det er vigtigt med en fælles tilgang i hjemmet og børnehave
- ❖ Børnene skal have adgang til diverse tegne og skriveredskaber. Der skal tilrettelægges aktiviteter med brug af saks, lim, lineal etc.
- ❖ Børnene skal have adgang til papir og kopitegninger
- ❖ Børnene skal have adgang til diverse konstruktionslegetøj, som udfordrer dem både fin og grovmotorisk f.eks. ++Brikker, Lego, MagnaTiles og Polydron brikker
- ❖ Børnene skal kunne save, hamre og snitte – tilbydes ad hoc til børn med den nødvendige modenhed
- ❖ Børnene skal opleve sang- og bevægelseslege
- ❖ Rammer for maddannelse indtænkes i "Information – Velkommen" som er det materiale der modtages ved opstart. Under måltider bestemmer børnene selv hvad de vil spise fra deres medbragte mad. Gennem dialog skal personalet kvalificere børnenes evne til at træffe valg, der tilgodeser deres trivsel og sundhed, herunder deres nærings- og energibehov. Madpakkens indhold bestemmes af forældre. Drikkedunkens indhold bestemmes ligeledes af forældrene. Børnene er medbestemmende i forhold til rækkefølge og mængde af mad

"Forældre bestemmer selv indholdet af de 2 måltider. Vi anbefaler kun ét sukkerholdigt element pr. dag, på tværs af de 2 måltider"

- ❖ Madaktiviteter er en vigtig del af praksis, særligt bålmad. Vi vil stimulere børnenes lyst og nysgerrighed. Børnene skal have mulighed for at udvikle mad-mod og madglæde. Naturens spisekammer indtænkes.

Natur, udeliv og science

De 2 mål:

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundenhed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø de 2 pædagogiske mål for Natur, udeliv og science?

- ❖ Vi færdes i naturen hver dag. Stadepladsernes beliggenhed giver børnene erfaring med varierede naturoplevelser og områder
 - Kyststrækning, Skov omkring søer og vandhuller, Skoven som løv eller nåleskov, opland til skov f.eks. marker og enge
 - Årstidernes vekslen og de forandringer der er i skoven – fra en varm sommerdag til en kold vinterdag
- ❖ Alle aktiviteter har som udgangspunkt en forbundenhed med naturen. Enten er naturen arena, eller også er en specifik aktivitet direkte forbundet til et naturtema område f.eks. småkravlsjagt, krabbefangst eller finde anemoner
- ❖ Samling indeholder emner omkring naturen, udeliv og science f.eks. plancher omkring dyr, planter. Her kan medier involveres f.eks. fuglelyde fra hjemmesider eller videoer om dyr fra DR TV
- ❖ Der skal være plads til at se film om dyr og natur. Dette tænkes ind i både spontane og planlagte aktiviteter
- ❖ Den børneinitierede leg, og fælles aktiviteter understøttes af diverse redskaber f.eks. insektglas
- ❖ Der laves madlavningsaktiviteter over bål f.eks. bage brød eller suppe. Naturens spisekammer indtænkes
- ❖ Børn der deltager i det skoleunderstøttende læringsmiljø, deltager i forløb med Naturvejleder
- ❖ Der er fokus på naturfænomener og årets gang i naturen. Dette er en rød tråd for hverdagen og dette skal inspirere til både planlagte og spontane aktiviteter
- ❖ Der er fokus på matematisk opmærksomhed. Dette både i fri leg, udsmykning og legetøjsvalg. Vi har bl.a. indkøbt centicubes. Til samling er der fokus på dialog om årsag og virkning hvor børnene reflekterer over de naturfænomener de oplever og hvilken betydning de har f.eks. årstidernes betydning og kendetegn
- ❖ På ture ud i skoven skal skoven være arena for børneinitieret leg. Vi går ikke tur – Vi går ud i naturen for at opleve et lille område, hvor det pædagogiske personale både skal indtænke aktiviteter, formidling og børneinitieret leg. Legen opstår f.eks. når vi går forbi et væltet træ, hvor børnene stopper op for at klatre

- ❖ Det er vigtigt at børn får viden om og erfaring med forskellige vejrtyper. Det er også vigtigt at personalet fornemmer børnenes grænser og behov, når vejret udfordrer. Det kunne f.eks. være blæst, kraftig regn og kulde. Personalet skal træffe kvalificerede beslutninger med udgangspunkt i børneperspektiv og hvad der vejrliget fornuftigt og forsvarligt. Her skal der særligt tages hensyn til børn i udsatte positioner, som ofte kommer på sansemæssigt overarbejde

Kultur, æstetik og fællesskab

De 2 mål:

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø de 2 pædagogiske mål for Kultur, æstetik og fællesskab?

- ❖ Børnehaven har diverse spil og puslespil – både traditionelle og mere moderne.
- ❖ Børnehaven har en variation mellem tradition og fornyelse. Noget udgår og andet spirer frem. Dog vægtes en række faste traditioner såsom fastelavn og sommerfest. Højtider faciliteres via en faciliteringsplan, som vægter tradition og fornyelse. Der laves sanghæfter til jul, som vi synger fra hele december
- ❖ Ved gåture i skoven, besøges kulturhistoriske seværdigheder f.eks. Englændergraven. Personalet støtter op om oplevelserne med historier/fortællinger der udvider børnenes erfaringshorisont
- ❖ Vores skov er et relativt afsondret miljø ift. at børnene oplever store kulturelle forskelle. Vi er opmærksomme på at prøve at åbne børnenes sind og opmærksomhed omkring forskellighed, de værende traditioner der relaterer sig til kulturelle baggrunde og værdier. Vi vægter at børn og personale er i dialog om forskelligheder det værende sig udseende af kroppen, påklædning eller familieformer. Det er vigtigt at børnene får lov til at fortælle om egne erfaringer, for at skabe en fælles dialog som anerkender at mennesker er ligeværdige, og at fællesskaber kan have diverse udtryk
- ❖ Børnehaven involverer IT der hvor det giver mening ift. børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Der kan tages udgangspunkt i tablet/iPad eller talebrikker/taleklodser etc. Ved brug af IT gives der et alternativ til f.eks. traditionel tegne og maleaktiviteter, hvor børnenes fantasi og kreativitet udfordres gennem et nyt medie via en app. IT skal også gives som mulighed i spontane aktiviteter hvor børnene har mulighed for at bruge forskellige læringsapps eller spil der understøtter deres brede læring inden for flere områder f.eks. sprogligt og kognitivt
- ❖ Børnene har adgang til tegneartikler – og både ”hvidt papir” og malebogs tegninger de kan skraverse/farvelægge
- ❖ Der vægtes at børnene får indblik i klassiske danske traditioner ift. sang og sanglege. Dette sker både gennem planlagte personaleinitierede aktivitetsforløb og i de børneinitierede aktiviteter
- ❖ Vores børnehavebibliotek rummer både klassisk dansk børnelitteratur og nyere litteratur. Højtlesning vægtes som både spontan aktivitet og som struktureret planlagt aktivitet. Børnene kan selv opsøge litteratur i Børnehavebiblioteket

- ❖ Vi har egen litteratur som bruges til samling og spontan højtlesning. Litteraturen dækker bredt, men der er en vægtning af bøger om natur. Desuden vægtes rim/remsebøger samt eventyr
- ❖ Børnene bliver tilbudt male og tegneaktiviteter
- ❖ Børnehaven vægter at præsentere børnene for film og bøger af kulturhistorisk værdi

Evalueringskultur

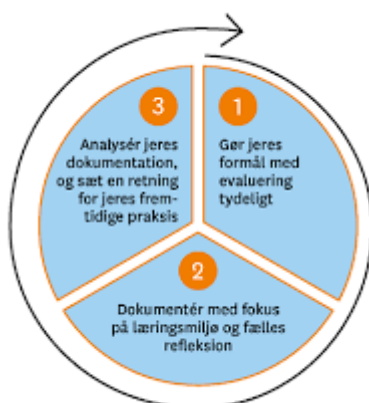
Evalueringskulturens 3 faser

I Nørreskovens Naturbørnehave er der etableret en evalueringskultur i dagtilbuddet, med henblik på at kvalificere og udvikle det pædagogiske læringsmiljø. Dette sker som en kontinuerlig proces med fokus på en selvkritisk og reflekteret tilgang til praksis

Vores evaluering skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnegruppens/det enkelte individs trivsel, læring, udvikling og dannelse. Evaluering sker på baggrund af dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

Evalueringerne sker altid med udgangspunkt i det pædagogiske grundlag og/eller de 6 temaer og dertil knyttede brede læringsmål. Formålet er at kvalificere det fremtidige læringsmiljø. En evaluering kan ske med baggrund i temaer, udfordringer, rutinesituationer eller børneperspektiver - Og blikket er altid rettet mod sammenhængen mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Vores evaluerende pædagogiske praksis består altid af 3 faser:

Fase 1 – Formål

En evaluering vil altid tage udgangspunkt i at undersøge noget vi er nysgerrige på f.eks. "At undersøge hvordan vi kan tilrettelægge læringsmiljøet, så garderoben bliver en rutinesituation der fremmer trivsel og læring". Andre mulige formuleringer kunne være:

- ❖ At undersøge hvorfor vi har svært ved at anvende rutinesituationer til at skabe trivsel og læring
- ❖ At undersøge hvordan børnene oplever at deres lyst til at bruge legeredskaber imødekommes
- ❖ At undersøge hvad der er årsagen til at der opstår konflikter blandt børn i garderoben
- ❖ At undersøge hvordan personalets kommunikation kan fremme børnenes selvstændighed og selvhjulpenhed

Fase 2 - Dokumentation

På baggrund af undersøgelsesspørgsmålet fra fase 1, skal vi indsamle dokumentation. Dokumentationen skal vise/bygge bro mellem undersøgelsesspørgsmålet og den fremtidige indsats dvs. vores arbejde med det

pædagogiske læringsmiljø så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes. Vores praksis er altså ikke statisk men dynamisk og det pædagogiske personale skal vise omstillingsparathed og fleksibilitet i arbejdsformer.

Typer af dokumentation kan være observationer, registreringsskemaer, sprogvurderinger, TOPI-vurderinger, KIDS tilsynsrapporter, børneinterviews, børnetegninger, databaserede rapporter etc.

Fase 3 – Analysér og sæt evt. en ny retning

Når dokumentationen er indsamlet, skal den granskes og analyseres

- ❖ Hvad viser dokumentationen?
- ❖ Hvordan kan vi tilrettelægge det pædagogiske læringsmiljø, for at styrke børnegruppens trivsel og læring?
- ❖ Hvilke strukturelle og processuelle forhold skal vi arbejde med?

EPP-NNBHV

Vi har udviklet vores egen model til at opsamle formål, dokumentation og analysedelen af den evaluerende pædagogiske praksis. Redskabet kaldes EPP-NNBHV

Observationer

En væsentlig faktor i en reflekteret og selvkritisk tilgang til praksis er observationer. Personalet kan observere børneinitieret leg, aktiviteter eller rutinesituationer, for at skabe data. Herefter kan data analyseres og bruges som katalysator for forbedringer i det pædagogiske læringsmiljø.

Datagrundlag for Børn og Uddannelse og KIDS tilsyn

I Sønderborg Kommune arbejdes der med databaseret ledelse. Hvert år udarbejdes der en rapport som bl.a. beskriver væsentlige forhold omkring KIDS tilsyn og TOPI (Tidlig opsporing som en del af Opsporingsmodellen). Rapporten kan bruges som dokumentation for overordnede forhold, som kan tages i betragtning ift. den pædagogiske praksis.

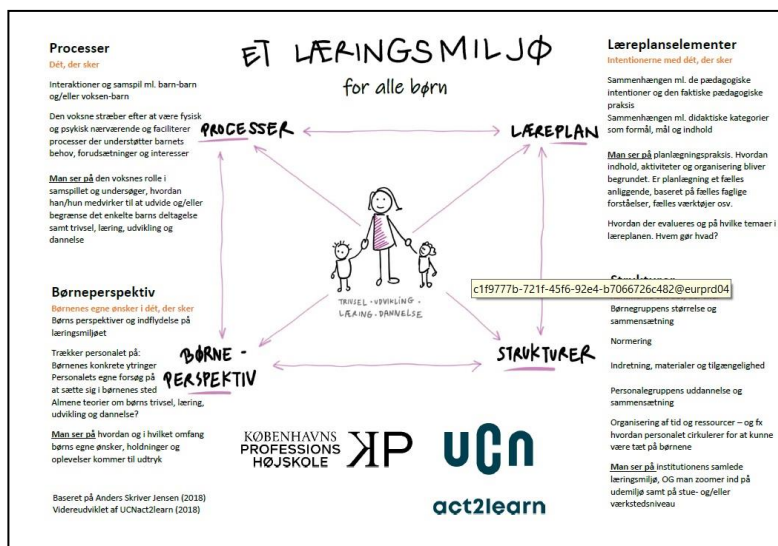
Hvert 2. år har hvert dagtilbud tilsyn, baseret på KIDS metoden. Efter tilsynet udarbejdes der en rapport for 4 områder der både afdækker strukturelle og processuelle forhold i Nørreskovens Naturbørnehave.

Rapporten kan bruges både som inspiration til nye evalueringer, men også som dokumentation/data for igangsatte evalueringer. Data fra KIDS tilsyn kan ikke stå alene, men de kan understøtte og supplere mere konkrete data som personalet indsamler for at underbygge et formål

Læringsmiljømodel

Vi anvender læringsmiljømodellen som udgangspunkt for analyse af læringsmiljøet. Der foretages situationsanalyser som udgangspunkt for at kvalificere arbejdet med Det Pædagogiske Grundlag, de 6 temaer og brede læringsmål, og dermed børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse

- ❖ Vi evaluerer på processer for at blive klog på hvad som sker f.eks. måden det pædagogiske personale indgår i dialog
- ❖ Vi evaluerer strukturer f.eks. måden vi gruppeopdeler børn på eller hvorledes det pædagogiske personale organiserer hverdagen f.eks. aktiviteter, børneinitieret leg og rutinesituationer

Bilag

Bilag 1 - Dagtilbudsområde Als' mission og vision

Dagtilbudsområde Als' vision og mission er beskrevet i nedenstående afsnit

Dagtilbudsområde Als' vision

"Et attraktivt valg"

Dagtilbudsområde Als' mission

Missionen er defineret i 6 kerneområder - LÆS

Afrunding

Denne læreplan er godkendt af daglig pædagogisk leder

Susan Ipsen

Susan M. Ipsen

Nørreskovens
Naturbørnehave